

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У статті розглянуто сучасний стан інформаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Визначено причини, які впливають на зниження рівня одержання, використання, пошуку, аналізу, розповсюдженню інформації органами місцевого самоврядування. Запропоновані шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення діяльності рад та їх виконавчих органів.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, Україна, місцеве самоврядування, комп'ютеризація, електронні послуги.

Статья посвящена исследованию современного состояния информационного обеспечения деятельности органов местного самоуправления в Украине. Определены причины, влияющие на снижение уровня получения, использования, поиска, анализа, распространения информации органами местного самоуправления. Предложены пути совершенствования информационного обеспечения деятельности органов местного самоуправления.

Ключевые слова: информационное обеспечение, Украина, местное самоуправление, компьютеризация, электронные услуги.

The article is dedicated to the research of the modern state of local self-government informational support in Ukraine. Reasons, influencing on the decline of the receipt level, use, search, analysis, and distribution of information by the local self-government organs are determined. The ways of perfection of informational support of the local self-government organs activity are offered.

Key words: a supply with information, Ukraine, local self-management, a computerization, electronic services.

Одним із пріоритетних напрямів державної політики сьогодення є спрямування діяльності органів місцевого самоврядування в умовах формування інформаційного суспільства та активного впровадження інформаційних технологій. Орієнтування рад та їх виконавчих органів на використання новітніх засобів у роботі з інформацією віддунується на їх інформаційному забезпеченні. Актуальними стають питання вдосконалення та уніфікації процесів одержання, прийняття, використання, передачі, зберігання інформації, яка є базою інформаційних відносин органів місцевого самоврядування з населенням адміністративно-територіальної одиниці. Нові вимоги висуваються до пошуку та аналізу інформації, з метою прийняття управлінських рішень, спрямованих на розв'язання проблем життєдіяльності територіальної громади та реалізацію її інтересів. Актуалізується процес розповсюдження інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, зокрема через їх веб-сайти, для забезпечення прозорості, відкритості функціонування рад та їх виконавчих органів, підвищення оперативності та ефективності їх поточної роботи.

Метою статті є висвітлення рівня інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування та визначення перспектив подальшого розвитку.

Стан інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування залежить від певних показників. Одним з головних показників є наявність пакету нормативно-правових актів, що регулюють процеси одержання, опрацювання, використання та розповсюдження інформації.

Законодавчі акти, що складають нормативно-правову базу інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування можна розподілити на дві основні групи. Перша представлена документами, які регламентують загальну діяльність органів місцевого самоврядування, їх співробітників, встановлюють структуру й компетенцію рад та їх виконавчих органів, а саме законами України: «Про місцеве самоврядування в Україні» [1], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [2], «Про статус депутатів місцевих рад» [3]. До другої групи документів належать законодавчі акти, що регламентують інформаційні процеси та інформаційні відносини рад та їх виконавчих органів, основними з яких є закони

України: «Про інформацію» [4], «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації» [5], «Про Національну програму інформатизації» [6], «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [7], «Про електронні документи та електронний документообіг» [8], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [9], «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [10] тощо.

Серед нормативно-правових актів виокремимо такі: постанови Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [11], «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд» [12]; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження «Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів» [13], «Про затвердження заходів і реалізації Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів» [14], «Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [15]; наказ Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України «Про затвердження Порядку координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності з питань запобігання, виявлення та усунення наслідків несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» [16]. Виконання положень цих нормативно-правових актів сприятимуть зміцненню інформаційних взаємовідносин між органами місцевого самоврядування та територіальною громадою.

Організація інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування регламентується також документами, які приймаються на регіональному та місцевому рівнях. На сьогодні здебільшого ці документи представлені програмами інформатизації, розробленими на підставі Законів України «Про Національну програму інформатизації» та «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [17].

Оцінювання рівня сформованості нормативно-правової бази інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування викликає певні суперечності. Кількість нормативно-правових актів певною мірою є достатньою. Проте їх неузгодженість, відсутність положень, що регулюють організаційно-технологічні процеси в роботі з інформацією, уніфікації процедури підготовки і прийняття управлінського рішення керівництвом органу місцевого самоврядування, вимог щодо використання електронних інформаційних ресурсів та захисту інформації вказує на недосконалість досліджуваної нормативно-правової бази. Перспективними заходами її вдосконалення мають стати: систематизація положень інформаційного законодавства взагалі (прийняття

Інформаційного кодексу України), а також конкретизація правил роботи з інформацією, формування інформаційних потоків, упровадження та використання інформаційних технологій (розроблення та прийняття на державному рівні Типового порядку здійснення інформаційного забезпечення в органах місцевого самоврядування).

У сучасних радах та їх виконавчих органах спостерігається відсутність централізації в організації інформаційного забезпечення, тобто основні завдання та функції з цього напрямку розподіляються між декількома структурними підрозділами. Зазвичай до цього переліку відносяться: загальний відділ, прес-служба, відділ роботи зі зверненнями громадян, сектор контролю, організаційний відділ. До того ж, пошук, аналіз інформації та підготовку матеріалів для прийняття управлінського рішення здійснюють майже всі структурні підрозділи органів місцевого самоврядування.

На наш погляд, ефективність інформаційного забезпечення рад та їх виконавчих органів значно підвищиться в результаті створення «Відділу інформаційного забезпечення самоврядування». Основними напрямками діяльності нового структурного підрозділу матимуть стати [18]:

- інформаційно-документне забезпечення рад та їх виконавчих органів (одержання, використання, передача та зберігання інформації, маршрутизація документів, формування та структуризація інформаційних потоків, контроль виконання управлінських рішень тощо);
- інформаційно-аналітичне забезпечення рад та їх виконавчих органів (пошук та аналіз інформації, визначення джерел інформації, підготовка альтернативних варіантів управлінського рішення, визначення інформаційних потреб керівництва та форм їх задоволення);
- організація інформаційної взаємодії з територіальною громадою (забезпечення зворотного зв'язку та діалогу між органом місцевого самоврядування та населенням адміністративно-територіальної одиниці);
- інформатизація рад та їх виконавчих органів (упровадження інформаційних технологій, їх технічна підтримка, створення інформаційних продуктів, надання інформаційних послуг, організація та координація робіт щодо захисту інформації).

Відповідно до цих напрямів організаційна структура відділу інформаційного забезпечення самоврядування матимете такий склад:

- сектор інформаційного та документаційного забезпечення;
- інформаційно-аналітичний сектор;
- прес-служба;
- сектор інформатизації та захисту інформації;
- архів.

До завдань відділу інформаційного забезпечення самоврядування можна віднести такі:

- розробка та реалізація інформаційної політики органів місцевого самоврядування;
- інформування населення через засоби масової інформації про діяльність органів місцевого

- самоврядування, про прийняті ними правові акти, про заяви, виступи, зустрічі голови ради, його заступників та начальників відділів та про інші заходи;
- формування сумісно з іншими структурними підрозділами органів місцевого самоврядування соціально-економічних та організаційних умов для функціонування ринку інформаційних послуг на території громади;
  - аналіз і моніторинг громадської думки населення адміністративно-територіальної одиниці;
  - інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності голови та органів місцевого самоврядування;
  - комплексний захист інформації;
  - інформатизація відділів ради;
  - забезпечення інформаційних та документаційних технологій у відділах ради на базі сучасних програмно-технічних комплексів підготовки та обробки документів;
  - вивчення ринку інформаційних послуг;
  - збір первинної інформації;
  - адміністрування офіційного веб-сайту ради;
  - співробітництво з регіональними та державними інформаційними центрами, узагальнення та розповсюдження досвіду роботи з питань місцевого самоврядування.

Основні аспекти організації діяльності відділу повинні бути зазначені в положенні про цей відділ, зокрема доречним стане розроблення та прийняття на державному рівні типового положення про відділ інформаційного забезпечення самоврядування.

Однією з причин, що впливає на зниження рівня інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування, є надання переваги одному джерелу інформації (вищі за ієрархією органи влади) та певне ігнорування інших, зокрема регіональних засобів масової інформації. Інформаційні потоки здебільшого складаються з директивної інформації. Наявність в них суспільної інформації обмежено [19]. Хоча треба відзначити тенденцію зросту обсягу інформації у вигляді звернень громадян протягом останнього

десятиріччя. Цьому сприяє робота електронних приймалень. На сьогодні процедура одержання та опрацювання електронних звернень громадян є нерегульованою на законодавчому рівні. Перспективним заходом у цьому напрямі є внесення змін у закон України «Про звернення громадян» [20].

Особливої уваги потребує питання визначення обсягів інформаційних потоків органів місцевого самоврядування. Надмірність або нестача інформації робить процес прийняття управлінського рішення довготривалим та складним. Відповідно до компетенції органів місцевого самоврядування та їх основних функцій повинен формуватись інформаційний потік.

В умовах переходу до інформаційного суспільства актуальним стає для органів місцевого самоврядування активне використання новітніх технологій. Комп'ютеризація робочих місць, постійне оновлення інформації, представлена на власному веб-сайті, діяльність електронної приймальної, впровадження систем електронного документообігу повинно сприйматись радами та їх виконавчими органами як обов'язкове виконання поточних завдань. Посилення стану відкритості та прозорості функціонування органів місцевого самоврядування, їх зв'язку з територіальною громадою можливо за рахунок надання електронних адміністративних послуг через власний веб-сайт, організацію та проведення Інтернет-конференцій, онлайн-форумів, онлайн-опитувань.

Успішна реалізація цих завдань потребує певного рівня комп'ютерної та інформаційної грамотності співробітників виконавчих органів ради. В цьому напрямі важливе значення має як відвідування курсів підвищення кваліфікації, так і організація семінарських, практичних занять з питань інформатизації в межах органів місцевого самоврядування.

Отже, здійснення визначених заходів сприятимуть підвищенню рівня інформаційного забезпечення органів місцевого самоврядування, що, у свою чергу, вплине на відтворення більш гнучкої та ефективної системи управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
2. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України від 7 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 33. – Ст. 175.
3. Про статус депутатів місцевих рад : закон України від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 40. – Ст. 290.
4. Про інформацію : закон України від 2 жовтня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
5. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації: закон України від 7 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 49. – Ст. 299.
6. Про Національну програму інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181.
7. Про Концепцію Національної програми інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182.
8. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
9. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України від 31 травня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 26. – Ст. 347.
10. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : закон України від 9 січня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
11. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 1. – Ст. 57.
12. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд» : постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – Ст. 378.
13. Про затвердження «Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. № 259-р // Офіційний вісник України. – 2003. – № 18. – Ст. 864.

14. Про затвердження заходів і реалізації Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2003 р. № 828-р. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
15. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2007 р. № 653-р. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
16. Про затвердження Порядку координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності з питань запобігання, виявлення та усунення наслідків несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах : наказ Держспецзв'язку від 10 червня 2008 р. № 94 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 52. – Ст. 196.
17. Про затвердження Програми інформатизації в органах місцевого самоврядування міста Маріуполя на 2008-2010 роки : рішення виконавчого комітету Маріупольської міської ради від 19 листопада 2008 р. № 65 р. – Маріуполь. – 8 арк.
18. Кулешов С. Г. Документаційні ресурси інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у місцевому органі державної влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Rksu/v_10/.../rksu_2005_10_23.PDF.
19. Організаційно-правові засади й механізм інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності місцевих органів державної влади та самоврядування України в період підготовки і здійснення реформ: наук.-метод. розробка / авт. кол.: В. М. Дрешпак (кер.), В. Є. Романов, Т. М. Брус [та ін.]. – К., 2008. – С. 9.
20. Про звернення громадян : закон України від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

Рецензенти: д.і.н., професор А. В. Гедьо;
к.і.н. Л. Л. Левченко.

© Петрова І. О., 2011

Надійшла до редколегії 19.11.2010 р.